

In Memoriam Prof. dr. Max Gruber

Op maandagmiddag 12 november jl. overleed plotseling prof. dr. Max Gruber, drie dagen na zijn 69ste verjaardag. Prof. Gruber was emeritus hoogleraar in de Biochemie aan de Rijksuniversiteit te Groningen. Gedurende zijn gehele werkzame leven heeft hij zich intensief ingezet voor de biochemie in binnen- en buitenland en hij heeft een grote invloed gehad op de ontwikkeling van dit vakgebied.

Max Gruber is voor de oorlog als vluchteling naar Nederland gekomen. Na de oorlogsjaren heeft hij scheikunde in Amsterdam gestudeerd en in 1952 is hij in Utrecht gepromoveerd bij prof. dr. H. G. K. Westenbrink, hoogleraar Fysiologische Chemie, die al in een vroeg stadium Max Grubers capaciteiten onderkend had en een beslissende rol heeft gespeeld bij zijn wetenschappelijke opleiding en vorming.

Na een verblijf van twee jaar in Indonesië als hoogleraar in de Biochemie in Bandung en een kort verblijf aan Yale University (USA), kwam hij in 1956 naar Groningen als één van de eerste hoogleraren Biochemie aan een Nederlandse Natuurwetenschappelijke faculteit.

Hoewel hij opgeleid was als chemicus en benoemd was hij de scheikunde, is zijn interesse altijd sterk biologisch gericht geweest en heeft hij van het begin af intensief samen gewerkt met collega's uit de biologie en de medische wetenschappen. Hij vervulde met zijn grote en brede kennis een brugfunctie tussen specialisten uit vele disciplines. Hij heeft zich altijd ingezet voor een goede biochemie-opleiding waarin scheikunde- en biologiestudenten met overeenkomstige kwalificaties afstudeerden. Enige honderden studenten en vele tientallen promovendi zijn in zijn laboratorium opgeleid. Ondanks die grote aantallen heeft hij altijd geprobeerd een persoonlijke band met ieder van hen te vormen. De opleiding van al deze mensen en het enthousiasme voor het vak dat hij hen heeft bijgebracht kan zonder meer als de voornaamste bijdrage van Max Gruber aan de biochemie worden beschouwd.

Daarnaast heeft Max Gruber zich op nationaal en internationaal niveau voor de biochemie ingezet. Hij heeft onder meer aan de wieg gestaan van de werkgemeenschappen voor eiwitonderzoek en nucleïnezuuren van SON, heeft geruime tijd zitting gehad in het Bestuur van de Ned. Ver. voor Biochemie (o.a. als voorzitter tijdens het 40-jarig jubileum in 1967), in de verkenningcommissie Biochemie, en het Advanced Courses Committee van FEBS (o.a. als voorzitter). Eén van zijn grote daden is geweest om tijdens de FEBS Council Meeting in 1969 voor te stellen de FEBS meeting in 1972 in Amsterdam te houden, toen bleek dat de Denen niet in staat waren dit congres te organiseren. Dit voorstel werd overgenomen en de succesvolle meeting in Amsterdam in 1972 kan beschouwd worden als generale repetitie voor het zo mogelijk nog succesrijker IUB congres in 1985. Zijn laatste grote activiteit voor de Ned. Ver. Voor Biochemie is geweest de redactie, samen met H. Beukers en R. Matthijsen, van het jubileumboek over de eerste 60 jaar van de vereniging.

De grote Verdiensten van Max Gruber voor de biochemie vonden erkenning in zijn benoeming tot lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en die tot 'Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw'. Het leven van Max Gruber heeft moeilijke perioden gekend. Het zwaarst zijn hem de jaren vlak voor en gedurende de oorlog gevallen. Pas in de laatste jaren heeft hij daar iets over verteld, o.a. in een interview met de Historische Commissie van de Ned. Ver. voor Biochemie. De democratiseringsbeweging van het begin van de zeventiger jaren, maar vooral de daarna optredende verregaande bureaucratisering van de universitaire wereld, waren hem een grote ergernis. Hij was echter nooit rancuneus en sloot zich niet af bij verschillen van mening.

Goede kwaliteit bleef hij altijd onderkennen en wederzijdse waardering en goede vriendschappen zijn voortgekomen uit felle confrontaties die in deze periode voorvielen. In latere jaren ging zijn gezondheid sterk achteruit en hij is enige keren ernstig ziek geweest. Telkenmale moest hij zijn activiteiten sterk beperken. Op bewonderenswaardige wijze heeft hij deze inperkingen ondergaan. Een zekere blijmoedigheid straalde van hem af: dankbaar voor de toegevoegde jaren, die hij nog mocht beleven en waarin hij zich nog kon blijven inzetten voor zijn vak, de biochemie, en voor al diegenen, die hem via dit vakgebied of op andere wijze na stonden, zijn vrouw Susanne in de eerste plaats. In deze periode heeft hij nog het 25-jarig bestaan van zijn laboratorium mogen meemaken, het afscheidssymposium ter gelegenheid van zijn emeritaat en de promoties van zijn laatste leerlingen.

Max Gruber karakteriseerde zijn leraar H. G. K. Westenbrink in het Jubileumboek van de eerste 60 jaar van de Nederlandse Vereniging voor Biochemie als iemand die naast leermeester en mentor een vaderlijke vriend was. De vele leerlingen van Max Gruber kunnen slechts herhalen dat zij op hun beurt in hem een leermeester, mentor en vaderlijke vriend verloren hebben, iemand die een beslissende invloed op hun werk en leven heeft gehad, waarvoor ze altijd dankbaar zullen zijn.

Jaap Beintema

Chemisch Weekblad 49, 6 december 1990, p. 533